

Titel: BREV TIL: Gunnar Bech FRA: Paul Diderichsen (1962-04-23)

Citation: "BREV TIL: Gunnar Bech FRA: Paul Diderichsen (1962-04-23)", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds:
https://tekster.kb.dk/text/lh-texts-kapsel_004-shoot-workidUtilg636_0000_004_Diderichsen-Bech_0020.pdf (tilgået 20. juli 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

Louis Hjelmslev og hans kreds,

£/ x v « y

23. april 1962

Kære GB, [r' ^ Det gode vejr, den kære familie og før romantikkens prosahistorie har taget så meget af min påskeferie at jeg først i aften får tid til at tænke -ver din infinitteor1 til at prøve på at formulere nogle af mine onsdag^sbetragtninger. Jeg kan derfor ikke nå at arbejde mig ind i ns,,,le af de prob— lemer,hvis løsnin,, i praksis først bliver mulig) eller i det mindste lettes væsentlig) ved din metode; men jet: er ganske klar over at metodens værdi først og fremmest afhænger af den

Aa teA

hjelpe man har af den ved fremstillingen af de konkrete sprog→

brugsregler. Jeg må indskrænke mig til nogle mere elementære synspunkter,som du,s8 vidt jeg forstår, selv føler di,, no,,,et

usikker ever fer.

Arbejdet bærer tydelig præg af at være blevet til under

arbejdet med ganske bestemte,eg specielt tys*.e problemer \ (former som zu liebender ib sitren bleiben olgn.). Fra under- sø*elsen over infinitivmærket er feltet blevet udvidet til

af dit sidste udkast fremgår det at du

U.fce inf ini ta, ag

er i færd med ad foretage yderligere udvidelser,men at disse

vil kræve en dybere indtrængen i det teoretiske grundlag f»r

metoden.

Met'd'ns styrke består øjensynlig i at sten er blevet tilpas—

set til et enormt materiale eg har vist sig verejnet til at ordne og te skrive dette. Dets svaghed beror på at den „år

ud fra visse traditionelt eller vilkårligt omstillede kate- gorier,uden at sætte disse i relation til almene principper for etablering af grammatik,i,,k- kategorier,definition af styrel→

se m.m.

All*,. ede

sammensætningen af de 6 "infinite former" i § 1 er j» i høj grad problematisk: de 2 trin inden for hver status

2

~ e helles jo i 2. og 3.status sammen alene ved (eller ,*m man vil:ved synkretisme i visse tilfælde)»medens

stammens udtryk

der i fat 1. status hverken synes at være noget i udtryk eller indhold der forbinder dem.

K£xkE±±KXXi@xxjuqpE± Jeg forstår da også, at du nu er tilbøjelig til at mene at 2. trin må behandles sammen med adjektiverne,som de grammatisk (i flektion o* syntaks) står så nær.

Men også de 3 status i 2.trin synes kun at holdes sammen

ved det negative træk,at de savner

bøjning i tempus,modus persen. Men dette udelukker vel ikke at man kunne opfatte dem som**fleurale former inden for eh eller flere af disse kategorier (hvad man jo også har forsøgt,måske uden større held) det er i al fald næppe tilstrækkelig basis for opstilling af en kategori. Formentlig bygger du på det faktum at de kan '♦ ombyttes på samme plads1*,når detMstyrende**jsiv; rbum ombyttes, men dette ømtales så vidt. Jeg husker ikke,©g der tafees derfor heller ikke stilling til,hvordan de i det hele skal indføjes i verbalsystemet. Lige så lidt får man at vide efter hvilke reeler foranstillede elementer kan opfattes som bøjningsformer. Også præpositionen zu. (@g fransk _de ofc a) kan j optræde under betingelser der ligner "styrelse" i en eller anden forstand, og de perifrastiske former (der i samme § opfattes som syntaktiske dannelser) kunne vel

med samme ret inddrages i tempussystemet (hvad enten dette nu i tysk kan etableres på grundlag af styrelse eller ej). - I øvrigt gives der heller ingen grund til at påstå, at morfemkategorierne (participium (og supinum) samt infinitiv (perifrastisk) er tempusbøjet, eller at de er en art modi (navnemåde, tillægsmåde) der defektiverer bøjning i persnn (ø*, numéris). Line operationer med O-morfemer i § 4 ofl. forekommer mig ikke indlysende, men jeg vil gerne diskutere dette nedre drægtige spørgsmål.

kate-

3

Jeg tør ikke sige, om statusreaktion er hømønex i gløssematikk ferstand (og om det øverhovedet vil kunne opfattes som en morfemkategori efter denne teori). Men man burde vel i § 5 have gjort opmærksom på at hele Hjelmslevs elegante morfemsystem vil bryde sammen, hvis status skal indlemmes. Dette er naturligvis ingen afgørende indvending, da det blot vil betyde at tysk har et mor-

femsystem som s. fviger fra. den type af indoeuropæisk som Hjelmslev.

siger til i sin oversigt. Langt alvorligere er det problem der melder sig i § 7, nemlig status (ag Stufen?) er indholdstørrelser. Man får nemlig intet svar på det enfoldige spørgsmål, hvorsixitiffimKdbohsjiKjEX dan disse indholdstørrelser manifesteres semantisk. Ganske vist kan indholdstørrelser være la, tente (semantisk umanifeste- rede eller sammenfaldne), men i alle hidtil kendte tilfælde har man dog fundet tilfælde hvor man kunne tillægge dem en betydning (genus.fx.). Når de så tilmed i mange tilfælde også har formenten 0, bliver de rigtignok n«feet sky*geagtige. Så vidt jeg kan se, minder status (navnlig zu) langt mere om hvad ak træder obligatori Hjelmslev kaldte kennektiver, dvs. størrelser der indxxåstix under ivne betingelser, eg (derfor) ikke har noget semantisk indhold. Hjelmslev har ganske vist måttet opgive sin oprindelige definition af konnektiver, men om det er erstattet den med en ny og bedre, men jeg tror faktisk at det er størrelser af denne art vi her har at gøre med. Argumentet i § 9 stk.3 er meget farligt: hvad kan der ikke komme ud af at opstille kategorier på grundlag af paraNelixi- sme i formanterne? (høok:bøok-s // run:run-s osv).

©m

i relation til din metode:

Disse indvendinger er dømt ^cmere

-"en vil kunne gennemføres selv om man opfatter status som konnektivfænomener, og uafhængigt af, hvordan man i det hele opstiller vrebalsystemet.

4

I § 17 indføres de famøse ±i;jp3±Hghed stegn (som jeg af tekniske -runde må ersatte med kolon). I stk.3 betyder V_:V^ blot: Efter de symboliseringsregler vi har indført, vil et størrelse der altid, set fra et andet synspunkt være at betegne

betegnes V0 som V^ . I § 19 indføres en ny anvendelse»nemlig at sætte lighedstegn

mellem et ord i en bestemt tekst og <*e signaturer dette ord eller led må betegnes med iflg. de opstillede regler . Jzr txgx±±jdggAa±gg:MxfAMgxa±TJE3!iy±x±3i^H±x.t>i8yf»xK.icif3:i:tg;.wy-gwMkt±»wwY: ±^jtka:bKn:jagAxx±xAg±tKx:gk:s3tmpig±vbgl:ggKRusxx3ftxYy.Yy^^ Strengt taget burde haben være gentaget foran hvert af de tre ligheds-

tegn, idet det første lighedstegn angiver en "betegnelsesrelation"

medens de to sidste blot angiver at det i den foreliggende

sætning er det samme ord der i henhold til systemet har de

angivne signaturer.

3.Kapitel. § 22: Hvordan skelner man iflg. denne definition ml. subjekt og prædikat? Stk. 2: let forekommer mig meget farligt at føle traditionen deri at man først opstiller nogle størrelser "intuitivt" og dernæst finder disse "logiske" (dvs. semantiske??) størrelser "formelt—sproglige funktioner". Men hvis man forstår "logisk?", i dets oprindelige betydning er det ikke en intuitiv og endnu mindre en semantisk størrelse, men et udtryk for en transf ormalt i onsregel: hvis vi omskriver den "skjulte" eller "infinite" sætning med en finit sætning (udtrykket for en logisk dom), ikxx vil det pågældende ord (led) blive subjekt. I denne praksis har der døfe været en væsentlig uklarhed, som jeg ikke ved om nogen grammatik klart har taget stilling Det siges

nemlig ikke udtrykkelig om den påyp* "logiske"

til.

5

nødvendigvis bør være i aktiv form. Man bruger derfor ikke sjældent "logisk subjekt" om det itxAkk. led (helst objektet), der ville blive subjekt ved aktiv vending af en passiv (finit eller infinit)sætning, altså med betydningen "siens" (i ordets videste betydning, medomfattende: han fik klø). Denne dobbelthed synes du på en eller anden måde at få med fra dit intuitive udgangspunkt, idet ligefrem sidestille "logisk subjekt" ofc "agens" søm ækvivalente udtryk. § 23: Her øges farvirringen ved e* tilsyneladende uskyldigt indfør else af (vilkårlige, men hensigtsmæssige?) symboler. Hvis du mener "subjekt" eller "agens" (og det fremgår ikke engang klart hvilket du sigter til "intuitivt"), bør du ikke bruge for bogstaverne fra de kasus hvori disse semantiske (?) størrelser under givne ("normale" eller "logiske") omstændigheder står. Vore diskussioner har vist, hvor let det fører til misforståelse. ser. § 23, s. 32: Her har lighedstegnet efter min mening sutter en tredje funktion. Det udtrykker nemlig "vil ved omskrivning til en finit sætning i aktiv få den syntaktiske funktion subj, obj. osv. i forhold til V". I så fald har vi her ikke med intuitivt—semantiske eller "logiske" størrelser at gøre, men med "formalt—sproglige" eller "funktionelle". I så fald bliver reflektivprøven i § 25 ikke en "formal- sproglig begrundelse" (hvilket unægtelig også ville udvide begrebet "begrundelse" ud over al rimelighed), men et formelt- sprogligt forhold, der står i et bestemt, forhold til transformationsreglerne, stMt kan udnyttes i den sproglige beskrivelse. De senere "regneregler" og ligninger kan altså, føres tilbage til det simple forhold at det reflektive objekt ved et verbum altid repræsenterer det samme designation som det led der ved transformation til en finit sætning (i aktiv) vil være subjekt

henh. stå i nominativ), og derfor står i samme person og tal (en styrelse der er obligatorisk, dvs. ikke semantisk motiveret (fortsættelse følger).

ved "fast reflektiv").

6

24/4 Så vidt jeg ser, drejer det sig om "def initionsstrategi": Man har i tysk det forhold at transformation til finit aktiv sætning og transformation til "fast reflektiv" altid giver samme værdi for E'n (fordi reflektivt altid kongruerer med nominativet aktiv sætning). Her er der nu tilfælde hvor man kimer til et sikrere resultat ved at benytte "omvejen" ad reflektivprøven, eller bør man ikke definere Mn (efter sit pålydende) som det led der kammer til at stå i nam. (på subjektpladsen) i en finit aktiv sætning (og eventuelt anføre reflektivprøven som et pædagogisk hjælpemiddel i tvivlstilfælde, hvis sådanne skulle kunne optræde). I så fald synes den højst dubiose "bevisførelse" i § 28 at blive overflødig; den synes (som af SpH påpeget) at bero på en uforsvarlig tvetydighed af lighedstegnene og identitetsbegrebet. Efter min mening (som jefede ikke er sikker på at kunne føre strengt bevis for) er resultatet på en eller anden måde smuglet ind i definitionen af Nn, idet dette dels er det intuitivt opstillede "logiske subjekt" eller "semantiske agens" 1 (alias: det led der bliver subjekt ved transformation til finit aktiv sætning), dels "formaldef ineres"

i en finit

ved reflektivets køn-

foruens.

først knytte et par bemærk-

for at præcisere min tanke, vil kxyf kx

til fremstillingen § 28 stk. 3 ff., dernæst til GBs ømdelte

formulerib 1 : N3

er en følge ("folgich") af definitionen. Lighedstegnet betyder: "i den foreliggende sætning må iflg. vore symboliserings- (ich) symboliseres både som I f' o*"

II

reeler kâih det samme om s om H°. I den flg. sætning (om auffordern) ser det ud søm om I ligningen A man beviser hvad man vidste "im voraus".

bemærker man at U er defineret

ved et formert kriterium (re- henstår som intuitivt defineret).

fleksivets kongruens). medens A

7

Men hvorfra, har vi var "viden" om koefficienten" til auffør- e. iig meé' "antagelsen" A[^]: N3 vendelse a.f vore "intuitive" symbolisrin*srefciv,i 7 Jeg me-

Rkxhx dern? @g er

ikke blot en mekanisk an-

ner ixke at det er tilladeligt at bru*.e den almindelige alge- bra mxist nå.r alle symboler er

så ugenomsigtige s@ m her. Definitionen af An i sidste stk. på s.37 ("bisher") stammer

ikke med den føreløoige def. s. si 31, hvor A snarest er intuitiv-semantisk defineret som et sætningsled (ikke blot som eni kasus). Det behøver derfor ikke n@feen "erweiterung" øg en sådan fremtvisnges ikke af vore "regneoperationer", men &£ ligger i de traditionelle transformationsregler der er grundlaget fer intuitilissen. § 28 giver altså ikke nogen formal

definition eller kriterium på A, i analogi med formalfef. af

1ST fg de tøj signaturer er derfor af ferskellige logisk karak→

ter.

GBs opstilling af 4/4 62 begynder med nogle såkaldte "kon- klusionsregler". Så vidt jeg ser, er det blot de sædvanlige defintioner af tra sitivitet »g symmetri.

De dernæst følgende "identifikationsregler" ville jeg kalde "brugsregler" eller defintioner for de anvendte signaturer (men IR.1 lader mig i stikken i tilfælde som wir sind einfache Leute).

ligeledes

:x^xxiidd@Xx@ii@xx2exiSK±xxf xSxjt^xD. mm r

Man ser ikke hvirfoi det er nødvendigt at give forskellige defintioner af R1

Nn (k IR.1 synes at være overflødig- og IR 4, vil være overflødig, hvis man definerer N ud fra transformation til finit aktiv sætning.

eg Jt

GS.1—2 kan jeg ikke oversætte til et sprog søm min alge- braisk utrænede hjerne kan ferstå. Præmissen må vel sige så meget som: Hvis man anvender den her foreslåede symboli- sering, og hvis de relationer der angives ved vore ligheds- tegn er symmetriske og transitive, så vil man kunne genera-

8

keefficienten ± ved finit verbum til koeff. ved lisere fra, *wyffi-wi- txgæfcK±M%x:fc±kxg]raxKg±H±±xg#xgnMCJgjafcbc infinit verbum (ag emvendt).

ø

er farlig: indebærer den ikke at man kan

Bemærkning 6 føretage alle mulige add idti©ns eg multipli£ati*nsmanøvrer

%

med

indekserne'. Man må. vel nøjes med at sige at de beteg- ir ner en asyim etrisk ag transitiv relation?

Mine indvendinger kan altså samles i en eneste: er det ikke

m meget simplere % klarere at definere Å, N ag D ud fra kasus ved transformation til finit aktiv sætning?

Efter dette kan man »gså spørge: er det din mening at du har *ivet andet ©g mere end et ©vermåde praktisk notationssystem, ved hjælp 8f hvilket man med nogle få bogstaver kan angive

Louis Hjelmslev og hans kreds,

adbcxjgJdMrataxawgtTB rang- ©g styrelsesforhold i en given sætning og karakterisere et verbum ud fra dets konstruktionsmuligheder, dels sbo (i leksika »g grammatikker) søm en ultra-short anvisning funktionel klassifikation af verberne. Giver din metode nye defini-

dels i en k±x..

a »

tioner eller kriterier på "afhængighed", "styrelse"? Er den en $\wedge$ der tillader egentlige "regneoperationer" eller som

inde-

bra"

holder almene bidrag til en forbedret opstilling af den sproglige kombinationslære i Hjelmslevs eller SpangHs forstand? er det din tanke at dit store arbejde ud over en dybt-

ffi • 9.. • O • *

gående redegørelse for de tyske verbers konstruktionsforhold ,iver nye bidrag til den almene grammatik?

Nu kørmner mine gæster, ag jeg må slutte

for i dag.

Venlig hilsen